

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Editör

Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

...Geleceđin Fikirleri...

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Editör: Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Yazarlar:

Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU - Doç. Dr. İbrahim TAŞ - Dr. Öğr. Üyesi Zeki İLGAR
Dr. Öğr. Üyesi Halime EKER - Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ - Araş. Gör. Ece YAĞCI
Araş. Gör. Elifnur ASILKEFELİ - Araş. Gör. Beyza KIRCA - Dr. Öğr. Üyesi Temel KALAFAT
Öğr. Gör. Şule DEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye DERİN - Dr. Dürdane LAFCI TOR
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL - Dr. Özkan KENARLI - Uzm. Psk. Dan. Hilal Canan KENARLI
Doç. Dr. Lütfü İLGAR - Dr. Öğr. Üyesi Yavuz YAMAN - Doç. Dr. Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA
Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT - Araş. Gör. Sümeyye ÇAKIR

ISBN: 978-625-8499-65-9

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara | Ekim, 2022

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,

Tel: 0 312 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Editör

Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Yazarlar

Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Doç. Dr. İbrahim TAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Zeki İLGAR

Dr. Öğr. Üyesi Halime EKER

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

Araş. Gör. Ece YAĞCI

Araş. Gör. Elifnur ASILKEFELİ

Araş. Gör. Beyza KIRCA

Dr. Öğr. Üyesi Temel KALAFAT

Öğr. Gör. Şule DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye DERİN

Dr. Dürdane LAFCI TOR

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

Dr. Özkan KENARLI

Uzm. Psk. Dan. Hilal Canan KENARLI

Doç. Dr. Lütfü İLGAR

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz YAMAN

Doç. Dr. Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA

Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT

Araş. Gör. Sümeyye ÇAKIR

- Editör** Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU
- 1. Bölüm** **Psikoloji Ekseninde Eğitim ve Bilim**
Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU
ORCID ID: 0000-0001-6403-5630
- 2. Bölüm** **Gelişim, Temel İlkeler ve Gelişimi Etkileyen Faktörler**
Doç. Dr. İbrahim TAŞ
ORCID ID: 0000-0002-5752-2753
- 3. Bölüm** **Gelişim Dönemleri ve Gelişim Görevleri**
Dr. Öğr. Üyesi Zeki İLGAR
ORCID ID: 0000-0002-5516-0752
- 4. Bölüm** **Fiziksel Gelişim**
Dr. Öğr. Üyesi Halime EKER
ORCID ID: 0000-0003-1801-3929
- 5. Bölüm** **Bilişsel Gelişim**
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ
ORCID ID: 0000-0002-0886-9750
- 6. Bölüm** **Kişilik Gelişimi**
Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU
ORCID ID: 0000-0001-6403-5630
- 7. Bölüm** **Bağlanma ve Toplumsal Cinsiyet**
Araş. Gör. Ece YAĞCI
ORCID ID: 0000-0002-2765-1773
- 8. Bölüm** **Dil Gelişimi**
Araş. Gör. Elifnur ASILKEFELİ
ORCID ID: 0000-0003-1840-0128

- 9. Bölüm** **Ahlak Gelişimi**
Araş. Gör. Beyza KIRCA
ORCID ID: 0000-0002-3709-5846
- 10. Bölüm** **Öğrenme Kavramı ve Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler**
Dr. Öğr. Üyesi Temel KALAFAT
ORCID ID: 0000-0001-5794-9813
- 11. Bölüm** **Davranışçı Kuramlar**
Öğr. Gör. Şule DEMİR
ORCID ID: 0000-0001-6731-2998
- 12. Bölüm** **Sosyal Öğrenme Kuramı**
Dr. Öğr. Üyesi. Sümeyye DERİN
ORCID ID: 0000-0002-9102-7561
- 13. Bölüm** **Gestalt Psikolojisi**
Dr. Dürdane LAFCI TOR
ORCID ID: 0000-0003-2373-1247
- 14. Bölüm** **Bilgi İşleme Kuramı**
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL
ORCID ID: 0000-0002-9974-2033
- 15. Bölüm** **Hümanistik Kuram ve Varoluşçu Psikoloji**
Dr. Özkan Kenarlı
ORCID ID: 0000-0002-8082-5728
Uzm. Psk. Dan. Hilal Canan KENARLI
ORCID ID: 0000-0001-8781-7037
- 16. Bölüm** **Yapılandırmacılık ve Beyin Temelli Öğrenme**
Doç. Dr. Lütfü İLGAR
ORCID ID: 0000-0002-6839-4574
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz YAMAN
ORCID ID: 0000-0002-4837-9959
- 17. Bölüm** **Olumlu Sınıf İklimi ve Öğrenmeyi Destekleyici Sınıflar**
Doç. Dr. Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA
ORCID ID: 0000-0003-1951-7838

18. Bölüm **Özel Öğrenme Güçlüğü**
Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT
ORCID ID: 0000-0002-4247-025X

19. Bölüm **Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğrenme Stilleri**
Araş. Gör. Sümeyye ÇAKIR
ORCID ID: 0000-0001-5399-2822

ÖNSÖZ

İlkokulda hayat bilgisi dersinde en çok sevdiğim ve ilgi duyduğum bölüm tarihti. Ortaokula başladığımda daha kapsamlı bir şekilde tarih öğreneceğim için oldukça heyecanlıyım. Sabırsızlıkla beklediğim sosyal bilgiler dersinin ilk haftalarında büyük bir hayal kırıklığı yaşadım. Sosyal bilgiler öğretmenimizin dersteki otoriter ve agresif yaklaşımı bununla birlikte öğrenme hızımız, derse ilgi duyma ve motivasyonumuz gibi birçok psikolojik ihtiyaçlarımızdan kaynaklı bireysel farklılıklarımızı göz ardı etmesi beni oldukça rahatsız etmişti. Derste düşüncelerimi ifade edememek, acaba yanlış bir cevap verir miyim kaygıları ile kendimi oldukça mutsuz hissetmişim. Okula değişik nedenlerle gelmeme ihtimalim varsa özellikle o dersin olduğu günleri seçiyordum. Ortaokul son sınıfta sosyal bilgiler öğretmenimiz değişmişti. Yeni öğretmenimizin ders öncesi bizi motive etme çabası, güncel örneklerle dikkatimizi derse yöneltmesi, bize olan yaklaşımı, farklılıklarımıza saygı göstermesi ve derse katılım konusunda vermiş olduğu cesaret benim bu derse yönelik olumsuz tutumumu tamamen değiştirmişti. Bunun sonucu olarak sadece benim değil tüm sınıf arkadaşlarımdan en sevdiği ve sınıf olarak en çok başarılı olduğumuz ders sosyal bilgiler olmuştu. Yıllar geçtikçe etkili bir öğretim ve öğrenme için öğretmenlerin meslek bilgisi yeterlilikleri kadar önemli olan bir şeyi fark ettim. O da öğretmenin öğrencilerini derse nasıl hazırladığı, sınıf ortamını nasıl oluşturduğu, öğrencilerine olan yaklaşımı ve tüm öğrencilerin bireysel farklılıklarına vermiş olduğu değeri.

Her bir öğrencinin yetiştiği kültür, aile ortamı almış olduğu eğitim ister istemez onların öncelikle zihinsel, duygusal, sosyal olmak üzere birçok gelişim özelliğini etkilemekte bunun sonucu olarak bireyler arasında farklılıklar oluşmaktadır. Öğrencilerin öğrenme yöntemlerinin gelişim özellikleri ile sentezlenmediği, toplumsal değerler, psikolojik ihtiyaçlar ve bireysel farklılıkların dikkate alınmadığı bir eğitim modelinde başarıya ulaşmak oldukça zor görünmektedir. Bir öğrencinin öğretmenine ve derse karşı tutumu onun sadece başarısını değil, duygusal, sosyal gelişimini hatta gelecek ile ilgili ideallerini bile etkilemektedir. Bu nedenle etkili bir eğitim ve öğretim uygulamalarında öğretmenlerin çok önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu sorumluluklarını başarılı bir şekilde gerçekleştirmelerinde onlara rehberlik edecek en önemli bilim dalı eğitim psikolojisidir.

Hazırlanan bu kitap ile öncelikle amaçlanan öğretmenlere eğitim psikolojisinin bulgularından istifade ederek öğrencilerinin sağlıklı gelişimlerini sağlama ve onlara öğrenme becerileri kazandırırken nasıl bir yol izleyeceği konusunda yol göstermektir. Bununla birlikte bu kitabın, gelişim ve öğrenme psikolojisi konusunda farkındalık kazanmak isteyen tüm okuyucular için iyi bir başvuru kaynağı

olması beklenmektedir. Kitabı hazırlarken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, öğretmen adaylarının mesleki gereksinimleri dikkate alınmış bununla birlikte bu kitapta ele alınan bilgilerin öğretmenlerin mesleki hayatında kolaylıkla uygulanabilir olmasına özen gösterilmiştir.

Kitap iki temel bölümden oluşmaktadır birinci bölümde bireylerin gelişim özellikleri, gelişim görevleri ile onların fiziksel, bilişsel, kişilik, ahlaki, dil gelişimleri ve cinsiyet rolleri ele alınmıştır. Kitabın ikinci bölümünde insanların nasıl öğrendiğini temel alan Davranışçı, Gestalt, Bilgi İşleme, Sosyal Öğrenme, Hümanistik Kuram, Yapılandırmacılık ve Beyin Temelli Öğrenme modellerine, Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğrenme Stillere ayrıca güvenli sınıf ortamının özelliklerine ve özel öğrenme güçlüklerine yer verilmiştir.

Bu kaynağın hazırlanmasına katkı sağlayan meslektaşlarımın gösterdiği özveri, sabır ve ihtimam için kendilerine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bir ülkenin geleceğini insanlara verilen eğitimin niteliği ve içeriği belirler. Bu eğitimi de topluma kazandıracak olanlar öncelikle idealist öğretmenlerdir. Bu bağlamda hazırlanan bu kaynağı yıllarını eğitim camiasında geçirmiş, bununla birlikte tek amacı bu ülkeye nitelikli nesiller yetiştirmek olan ve bu uğurda şehit olan öğretmenlerimize ithaf ediyoruz....

Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ vii

BÖLÜM 1: Psikoloji Ekseninde Eğitim ve Bilim 1

Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU

Eğitim Psikolojisi 4

Psikoloji 7

Psikoloji Kuramları 8

Psikolojinin Alanları 12

Eğitim Psikolojisinde Araştırma Yöntemleri 15

Kaynakça 21

BÖLÜM 2: Gelişim, Temel İlkeler ve Gelişimi Etkileyen Faktörler 23

Doç. Dr. İbrahim TAŞ

Gelişimle İlgili Temel Kavramlar 29

Gelişimi Etkileyen Faktörler 30

Kalıtım 30

Çevre 32

Kalıtım 30

Gelişimin Temel İlkeleri 37

Kaynakça 40

BÖLÜM 3: Gelişim Dönemleri ve Gelişim Görevleri 43

Dr. Öğr. Üyesi Zeli İLGAR

A. Gelişim Dönemleri ve Özellikleri 43

1. Doğum Öncesi Dönem 45

2. Bebeklik Dönemi (0-2) 45

3. İlk Çocukluk (2-6) 47

4. Son Çocukluk (6-12) 49

5. Ergenlik Dönemi (12-22) 49

a. Erinlik (Ön Ergenlik) 50

b. Orta Ergenlik 51

c. Son Ergenlik (Gençlik) 52

6. Erken/Genç Yetişkinlik (22-35) 52

7. Orta yetişkinlik (36-65) 54

8. İleri yetişkinlik (65 ve sonrası)	55
B. Gelişim Görevleri.....	55
1. Olgunlaşma	56
2. Toplumsal Beklenti ve Talepler.....	57
3. Kişisel Değerler ve Beklentiler.....	57
4. Dönemlere Göre Gelişim Görevleri	57
Kaynakça.....	61

BÖLÜM 4: Fiziksel Gelişim63

Dr. Öğr. Üyesi Halime EKER

Doğum Öncesi Dönemde Fiziksel Gelişim	64
Bebeklik Döneminde (0-2 Yaş) Fiziksel Gelişim	65
Bedensel Gelişim	65
Devinimsel Gelişim	67
Kaba Motor Beceriler	69
İnce Motor Beceriler	70
Duyusal Gelişim	71
İlk Çocukluk Döneminde (2-6 Yaş) Fiziksel Gelişim	72
Bedensel Gelişim	73
Devinimsel Gelişim	74
El Kullanımı	77
Okul Döneminde (6-12 Yaş) Fiziksel Gelişim	77
Bedensel Gelişim	77
Devinimsel Gelişim	78
Ergenlik Döneminde (12-18 Yaş) Fiziksel Gelişim.....	80
Bedensel Gelişim	80
Erinlik.....	81
Kızlarda Erinlik.....	82
Erkeklerde Erinlik	83
Ergenlik Döneminde Karşılaşılan Sorunlar	84
Erken ve Geç Olgunlaşma.....	84
Obezite ve Yeme Bozuklukları	85
Akne ve Sivilceler.....	86
Büyüme Süreci ve Eğitimle İlgili Sorunlar	86
Devinimsel Gelişim.....	86
Fiziksel Gelişime Etki Eden Faktörler.....	87
Fiziksel Gelişimin Desteklenmesi.....	88

Öğretmenlere Fiziksel Gelişimle İlgili Öneriler.....	89
Kaynakça.....	91

BÖLÜM 5: Bilişsel Gelişim 93

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

Giriş.....	93
Bilişsel Gelişim Kuramları.....	94
Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı	94
Şema	96
Zekâ.....	96
Uyum Sağlama (Adaptasyon).....	96
Özümseme (Özümleme ya da Asimilasyon).....	96
Uyma (Uyumsama, Uyum Kurma ya da Akomodasyon).....	97
Dengelenme.....	97
Uyum Sağlama Sürecine İlişkin Bir Karikatür Dizisi.....	98
Döngüsellik.....	101
Benmerkezcilik.....	101
Nedensellik.....	101
Canlandırıcılık (Animizm).....	102
Yapaycılık.....	103
Nesne Sürekliliği.....	103
Korunum	104
Bilişsel Gelişim Dönemleri.....	104
Duyu Hareket Evresi (0-2 yaş).....	105
İşlem Öncesi Evre (2-7 yaş).....	106
Somut İşlemler Evresi (7-11 yaş).....	107
Soyut İşlemler Evresi (12 yaş ve üzeri).....	108
Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramı.....	108
1. Sosyal veya Dışsal Konuşma.....	110
2. Benmerkezci Konuşma.....	110
3. İçsel Konuşma	110
Bilişsel Gelişim Çalışmalarına Tarihsel Bir Bakış Ve Güncel Açıklamalar	111
Kültürün Bilişsel Gelişime Yansımaları	115
Bilişsel Gelişimin Ölçümü Ve Değerlendirilmesi	116
Sonuç	118
Kaynakça.....	120

BÖLÜM 6: Kişilik Gelişimi 123

Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU

Psikanalitik Kuram.....	123
Freud'un Kişilik Modelleri.....	124
Topografik Kişilik Modeli.....	124
Yapısal Kişilik Modeli.....	125
Freud'un Psikoseksüel Gelişim Evreleri.....	126
Oral Dönem (0-1 yaş).....	127
Anal Dönem (1-3 yaş).....	127
Fallik Dönem (3-6).....	128
Gizil (Latent) Dönem (6-12 yaş).....	128
Genital Dönem (12-18 Yaş).....	129
Freud'un Kuramına Göre Bazı Önemli Kavramlar.....	130
Savunma Mekanizmaları.....	130
Savunma Mekanizmaları Türleri.....	131
Eriksonun'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	134
Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri.....	135
Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1.5 Yaş).....	135
Özerkliğe Karşı Şüphe ve Utanç (1.5-3 yaş).....	136
Girişimcilığe Karşı Suçluluk (3- 6 yaş).....	136
Çalışma ve Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu (6-12 yaş).....	137
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karışıklığı (Kimlik Bunalımı) (12-18 yaş).....	137
Kimlik Statüleri (Marcia).....	138
Yakınlığa Karşı Yalnızlık (18-30 yaş).....	139
Üretkenliğe Karşı Durgunluk (30-60 yaş).....	139
Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (60 ve sonrası).....	140
Kaynakça.....	142

BÖLÜM 7: Bağlanma ve Toplumsal Cinsiyet..... 145

Araş. Gör. Ece YAĞCI

Bağlanma.....	145
Bağlanma Kuramının Tarihçesi.....	146
Bağlanma Kuramı.....	147
Bağlanma Türleri.....	152
Güvenli Bağlanma.....	152
Güvensiz Bağlanma.....	153

Kaygılı Bağlanma	154
Kaçıngan Bağlanma	154
Düzensiz Bağlanma	155
Yetişkin Bağlanması.....	155
Toplumsal Cinsiyet.....	159
Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	159
Toplumsal Cinsiyet Gelişim Kuramları.....	161
a) Biyolojik Yaklaşımlar.....	161
b) Evrimsel Psikoloji.....	162
c) Sosyal Bilişsel Yaklaşımlar	162
d) Toplumsal Rol Kuramı	163
e) Cinsiyet Şema Teorisi.....	164
Kaynakça	166

BÖLÜM 8: Dil Gelişimi..... 169

Araş. Gör. Elifnur ASILKEFELİ

Dil Gelişimine Genel Giriş.....	169
Dil Gelişimi.....	170
Dil Gelişimine Kuramsal Bakış.....	170
Davranışçı Yaklaşım	171
Psikolinguistik Yaklaşım.....	171
Sosyal-Pragmatik Yaklaşım.....	172
Bilişsel Yaklaşım.....	173
Piaget'nin Dil Gelişimine Dair Görüşleri.....	173
Vygotsky'nin Dil Gelişimine Dair Görüşleri	174
Etkileşimci Yaklaşım	176
Dil ve Beyin.....	176
Dilin Bileşenleri.....	177
Dil Gelişim Dönemleri.....	177
Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	179
Dil Gelişimi İçin Kritik Bir Dönem Var mı?.....	181
Çocukluk Döneminde Çiftdillilik.....	182
İşitme Kaybı ve Dil Kazanımı.....	183
Dil Gelişiminde Karşılaşılan Bozukluklar.....	185
Sonuç	187
Kaynakça	188

BÖLÜM 9: Ahlak Gelişimi..... 191

Araş. Gör. Beyza KIRCA

Ahlak Gelişiminde Temel Kavramlar.....	191
Ahlaki Yargı ve Ahlaki Akıl Yürütme Nedir?.....	192
Ahlak Gelişimi Araştırmalarının Kısa Bir Tarihçesi.....	193
Ahlak Gelişimi Kuramları.....	194
Psikanalitik Kuram.....	194
Ahlak Gelişiminde Neo-Freudiyen Yaklaşımlar.....	197
Psikanalitik Ahlak Gelişimi Kuramına Getirilen Eleştiriler.....	199
Sosyal Öğrenme Kuramı.....	199
Bilişsel-Gelişimsel-Yapısalcı Kuramlar: Aşama Teorileri.....	200
Jean Piaget'nin Ahlak Gelişimi Kuramı.....	201
Piaget'ye Göre Ahlaki Gelişim Aşamaları.....	203
Piaget Sonrası Yapılan Çalışmalar ve Piaget'nin Kuramına Yöneltilen Eleştiriler.....	205
Kohlberg'in Ahlaki Yargı Gelişimi Kuramı.....	207
Kohlberg'e Göre Ahlaki Yargı Gelişimi Aşamaları.....	208
A. Gelenek Öncesi Düzey.....	208
1. Aşama: Bağımlı Ahlak.....	208
2. Aşama: Bireyci, Araçsal Ahlak.....	208
B. Geleneksel Düzey.....	209
3. Aşama: Kişisel Olmayan Normatif Ahlak.....	209
4. Aşama: Sosyal Sistem Ahlakı.....	209
C. Gelenek Ötesi Düzey.....	209
5. Aşama: İnsan Hakları ve Sosyal Refah Ahlakı.....	209
6. Aşama: Evrenselleştirilebilir, Tersine Çevrilebilir ve Kuralcı Genel Etik İlkelerin Ahlakı.....	210
Kohlberg'e Yöneltilen Eleştiriler.....	211
Diğer Aşama Teorileri ve Aşama Teorilerine Getirilen Eleştiriler.....	212
Sosyal Alan Kuramı.....	213
Kaynakça.....	216

BÖLÜM 10: Öğrenme Kavramı ve Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler 219

Dr. Öğr. Üyesi Temel KALAFAT

A. Giriş.....	219
B. Öğrenmeye İlişkin Temel Kavramlar.....	220
B.1. Davranış ve Edim (Performans) Kavramı.....	222
B.2. Doğuştan Getirilen Davranışlar.....	223
Refleks	223
İçgüdü	224
B.3. İstendik ve İstenmedik Davranışlar	225
B.4. Geçici Davranışlar	226
B.5. Uyarıcı	226
B.6. Tepki	227
C. Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler.....	227
C.1. Öğrenen İlgili Faktörler	227
C.1.1. Türe Özgü Hazır Oluş.....	227
C.1.2. Olgunlaşma.....	228
C.1.3. Yaş	228
C.1.4. Cinsiyet.....	229
C.1.5. Kişilik.....	229
C.1.6. Zekâ.....	230
C.1.7. Güdülenme (Motivasyon)	232
Homeostasis (İç Denge).....	232
Güdülenmeye İlişkin Temel Kavramlar.....	232
Güdü Türleri.....	233
Güdülenme Türleri.....	233
Güdülenme ile İlişkili Kuramlar.....	233
İçgüdü Kuramı	233
Dürtü Azaltma Kuramı.....	234
Optimal Düzeyde Uyarılma Kuramı	234
Yerkes-Dodson Yasası	234
Özendirici Uyarıcı Kuramı	235
Bilişsel Güdüleyici Faktörler Kuramı.....	235
C.1.8. Genel Uyarılmışlık Hali ve Kaygı.....	235
C.1.9. Eski Öğrenme ve Yaşantılar	236
C.1.10. Dikkat	238
C.2. Öğrenme Yöntemi ile İlişkili Faktörler.....	238

C.2.1. Öğrenilen Konunun Yapısı	239
C.2.2. Öğrenmeye Ayrılan Zaman.....	239
C.2.3. Geri Bildirim.....	240
C.2.4. Öğrencinin Aktif Katılımı	240
C.3. Öğrenme Malzemesi ile İlişkili Faktörler.....	241
C.3.1. Algısal Ayırt Edilebilirlik	241
C.3.2. Anlamsal Çağrışım	241
C.3.3. Kavramsal Gruplandırma (Kavram Haritaları-Ağı).....	243
C.3.4. Telaffuz Edilebilirlik.....	244
C.3.5. Konunun Özellikleri	244
C.3.6. Konunun İlgi ve İhtiyaca Uygun Olması.....	244
C.3.7. Konunun Beden ve Zihin Gelişimine Uygun Olması.....	245
Kaynakça.....	246

BÖLÜM 11: Davranışçı Kuramlar 249

Öğr. Gör. Şule DEMİR

Giriş.....	249
Klasik Koşullanma.....	250
Klasik Koşullanmada Kavramlar	253
Uyarıcı Genellemesi	253
Ayırt Etme.....	254
Sönme.....	254
Kendiliğinden Geri Gelme	255
Bitişiklik.....	255
Haber Vericilik (İleriye Yordayıcılık).....	257
İkinci Dereceden Koşullanma (Üst Düzey Koşullanma).....	257
Duyusal Ön Koşullanma.....	257
Birleşik koşullanma	258
Gölgeleme.....	259
Engelleme	259
Karşıt Koşullanma.....	260
İtici Uyarıcıyla Koşullanma	260
Öğrenilmiş Çaresizlik	260
Kendini Gerçekleştiren Kehanet.....	261
Edimsel (Operant) Koşullanma.....	262
Edimsel Koşullanma İlkeler ve Kavramlar.....	263

Olumlu Pekiştirme	264
Olumsuz Pekiştirme	264
Pekiştirme Tarifeleri	265
Ayrımlı Pekiştirme.....	268
Ceza	268
Pekiştireç ve Pekiştireç Verilme Durumu Arasındaki İlişkiler	270
Karşıt Pekiştirme.....	270
Ara verme (Time-Out)	270
Koşullu Anlaşma.....	271
Premack İlkesi (Büyükanne kuralı).....	271
Batıl İnanç, Batıl Davranış	272
Davranışta Kontrast.....	272
Biçimlendirme / Şekillendirme, Kademeli Yaklaşırma	272
Zincirleme	272
Alışkanlık Kazanma	273
Uyarıcı Genellemesi	273
Tepki Genellemesi	273
Alışma.....	273
Klasik ve Edimsel Koşullanma Teknik Ayırmalar.....	275
Kaynakça	276

BÖLÜM 12: Sosyal Öğrenme Kuramı..... 279

Dr. Öğr. Üyesi. Sümeyye DERİN

Sosyal Öğrenme Kuramı'nın İlkeleri	280
Gözlemleyerek Öğrenme.....	283
Gözlemleyerek Öğrenme Süreci	284
Öz Yeterlik.....	288
Öz Yeterlik Kaynakları.....	289
Doğrudan Yaşantılar: Önceki Başarılı Deneyimler	289
Dolaylı Yaşantılar: Model Alma.....	290
Sözel İkna.....	291
Fizyolojik Durum	291
Sosyal Öğrenme Kuramının Eğitime Katkıları	295
Kaynakça	296

BÖLÜM 13: Gestalt Psikolojisi..... 299

Dr. Dürdane LAFCI TOR

Algılama ve Öğrenme.....	300
Algı Yasaları	301
Şekil-Zemin İlişkisi.....	301
Yakınlık Yasası	302
Benzerlik Yasası.....	303
Tamamlama Yasası.....	304
Basitlik Yasası	304
Süreklilik Devamlılık.....	304
Bellek İzi ve Unutma.....	305
İçgörüşel Öğrenme.....	306
Üretici Düşünme	307
Kurt Lewin ve Yaşam Alanı.....	308
Gestalt Kuramının Eğitsel Sonuçları.....	309
Kaynakça	312

BÖLÜM 14: Bilgi İşleme Kuramı..... 313

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

Giriş.....	313
Bilgi İşleme Teorisinin Kökenleri.....	314
Bilgi İşleme Teorisi.....	315
Bilgi İşleme Teorileri.....	318
İşleme Seviyeleri.....	318
Çift Kodlama Teorisi.....	318
Bilgi İşleme Türleri	319
Bilgi İşleme Döngüsü.....	319
Sinirsel Bilgi İşleme	321
Sosyal Bilgi İşleme Modeli.....	321
Bilgi İşlem Teorisinin Unsurları.....	321
Bilgi İşlem Teorisi Modelleri.....	325
Tek Depolama Modelleri.....	326
Çoklu Depolama Modelleri.....	326
Aşama Modeli	326
Baddeley ve Hitch Modeli Çalışma Belleği	331

Bilgi İşlem Teorisinin Sınırlamaları.....	332
Bilgi İşlem Teorisi ve Güncel Araştırma Alanları	333
Sonuç	334
Kaynakça	335

BÖLÜM 15: Hümanistik Kuram ve Varoluşçu Psikoloji.....337

Dr. Özkan Kenarlı

Abraham H. Maslow	338
İnsan Doğası Görüşü.....	339
Motivasyon (Güdülenme).....	339
İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	339
Kendini Gerçekleştirme.....	341
Carl R. Rogers	342
Birey Merkezli Yaklaşım.....	343
Temel Kavram ve İlkeleri.....	343
İnsan Doğası.....	343
Benlik.....	344
Saygı İhtiyacı.....	346
Kişiliğin Gelişimi.....	347
Tam İşlevli Kişi.....	348
Varoluşçu Psikoloji.....	349
Temel Felsefesi.....	349
Viktor Emil Frankl (1905-1997).....	352
Rollo May (1909-1994).....	352
Temel Kavram ve İlkeler.....	353
İnsan Doğası Görüşü.....	353
Kişisel Farkındalık Kapasitesine Sahip Olma.....	353
İrade Özgürlüğü - Özgürlük ve Sorumluluk.....	354
Anlam Arzusu.....	355
Hayatın Anlamı.....	355
Bir Yaşam Koşulu Olarak Kaygı.....	355
Ölüm ve Varoluşun Farkına Varılması.....	355
Logoterapi	356
Logoterapinin Başlıca Kavramları.....	357
Varoluşçu Yaklaşımın Eğitim Psikolojine Katkıları.....	358
Varoluşçu Yaklaşımını Sınırlılıkları ve Eleştiriler.....	359
Kaynakça	360

BÖLÜM 16: Yapılandırmacılık ve Beyin Temelli Öğrenme..... 363

Doç. Dr. Lütfü İLGAR - Dr. Yavuz YAMAN

Giriş.....	363
Yapılandırmacılık.....	364
Bilgi ve Bilginin Artışı.....	365
Yapılandırmacılık Yaklaşımları.....	366
a) Bilişsel Yapılandırmacılık.....	366
b) Sosyal Yapılandırmacılık.....	367
Yapılandırmacılığın Yararları.....	367
Yapılandırmacılık, Eğitim – Öğretim ve Öğretmen.....	368
Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı.....	372
Yapılandırmacı Eğitim Programı.....	372
Yapılandırmacılıkta Ölçme ve Değerlendirme.....	373
Beyin Temelli Öğrenme.....	375
Beyin Temelli Öğrenmenin İlkeleri.....	378
Beyin Temelli Öğretim Ortamları ve Öğretmenler İçin İpuçları.....	380
Kaynakça.....	384

BÖLÜM 17: Olumlu Sınıf İklimi ve Öğrenmeyi Destekleyici Sınıflar 389

Doç. Dr. Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA

Sınıfta Duygusal Güvenliği Tehdit Eden Öğretmen Davranışları.....	399
Otorite Figürü Olarak Öğretmen ve Sınıfta Disiplin.....	401
Sınıf içi Demokrasi.....	405
Sınıf Yönetiminde Ceza Kullanımı.....	407
Kaynakça.....	411

BÖLÜM 18: Özel Öğrenme Güçlüğü..... 415

Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT

Giriş.....	415
Özel Öğrenme Güçlüğü.....	416
Tarihsel Süreçte Özel Öğrenme Güçlüğü.....	419
Klinik Aşama (1920-1930).....	419
Sınıfa Geçiş Aşaması (1940-1950).....	420
Birleşme aşaması (1962-1975).....	421
Gelişme Aşaması (1975-1988).....	421

Azalma Aşaması (1988-2001).....	421
Yeniden Yapılanma Aşaması (2002-).....	422
Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Tanılanması	423
Öğrenme Güçlüğü'nün Sınıflandırılması ve Alt Türleri.....	425
Okuma Güçlüğü (Disleksi).....	427
Yazılı Anlatım Güçlüğü (Disgrafi).....	427
Matematik Güçlüğü (Diskalkuli).....	428
Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Yaygınlığı.....	428
Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Nedenleri.....	429
Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Erken Dönem Belirtileri.....	430
Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerin Eğitimi	431
Kaynakça	434

BÖLÜM 19: Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğrenme Stilleri.....437

Araş. Gör. Sümeyye ÇAKIR

Çoklu Zekâ Kuramı.....	437
Zekâ Tanımı.....	437
Zekâ Üzerine Kısa Bir Tarihçe	438
Çoklu Zekâ Kuramı	443
Dilsel Zekâ	446
Müzikal Zekâ.....	449
Mantıksal-Matematiksel Zekâ.....	451
Görsel-Uzamsal zekâ	453
Bedensel-Kinestetik Zekâ.....	454
Kişisel Zekâlar	456
Kişisel Zekâ/İçsel Zekâ.....	457
Kişiler Arası İlişkiler Zekâsı/Dışsal Zekâ/Sosyal Zekâ	457
Doğa Zekâsı.....	458
Öğrenme Stilleri.....	461
Öğrenme Stili.....	461
Öğrenme Stillерinin Zekâ Türlerinden Farkı.....	462
Öğrenme Stilleri Teorilerine Gelen Eleştiriler	462
Kaynakça	464